

کنترل انتشار ویروس تب دنگی به علت شمار فراوان موارد بدون علامت دشوار است

4 مرداد 1403

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انسیتو پاستور ایران، با بیان اینکه بیماری دنگی در بیش از ۱۰۰ کشور جهان اندمیک است، گفت: در اکثر موارد عفونت و به عبارتی ۷۵ تا ۸۰ درصد، بیماری بدون علامت بالینی است؛ از این رو کنترل انتشار ویروس عامل تب دنگی به علت شمار فراوان موارد بدون علامت، دشوار است.

مصطفی صالحی وزیری، عضو هیأت علمی بخش آربوویروس‌ها و تب‌های خونریزی‌دهنده ویروسی آزمایشگاه مرجع کشوری انسیتو پاستور ایران، در گفت‌وگو با ایسنا، با بیان این‌که دوره کمون بیماری تب دنگی به‌طور متوسط بین ۴ تا ۷ روز است، اظهار کرد: اما این دوره می‌تواند بین ۲ تا ۱۴ روز متغیر باشد. در اکثر موارد عفونت و به عبارتی ۷۵ تا ۸۰ درصد، بیماری بدون علامت بالینی است.

وی در ادامه توضیح داد: با این وجود، هم موارد علامت‌دار و هم بدون علامت به‌طور متوسط در هفته نخست آلوده شدن دارای ویروس عفونی در خون خود هستند (فاز ویرمیک) و به‌طور بالقوه می‌توانند به‌عنوان مخزن ویروس، پشه‌های غیرآلوده را در زمان گزش آلوده کنند.

*شناسایی ۴ سروتایپ، از ویروس دانگ در جهان

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انسیتو پاستور ایران، با اشاره به شناسایی ۴ سروتایپ، از ویروس دانگ یا دنگی (Dengue virus) گفت: ویروس عامل بیماری تب دانگ دارای ژنوم RNA است و در خانواده فلاوی ویریده (Flaviviridae) و جنس فلاوی ویروس (Flavivirus) طبقه‌بندی می‌شود.

صالحی وزیری، در ادامه خاطرنشان کرد: این ویروس، ۴ سروتایپ دارد و هر سروتایپ شامل چندین ژنوتایپ و رده (Lineage) است و هر ۴ سروتایپ می‌توانند انسان را آلوده و ایجاد بیماری کنند.

*ایمنی طولانی‌مدت و حتی مادام‌العمر در صورت ابتلا به همان سروتایپ

وی، با بیان این‌که یک بار ابتلا در مقابل همان سروتایپ، ایمنی طولانی‌مدت و حتی مادام‌العمر ایجاد می‌کند (ایمنی homotypic) در ادامه توضیح داد: اما فرد در مقابل بقیه سروتایپ‌ها نه تنها مصونیت نخواهد داشت بلکه ممکن است در عفونت‌های ثانویه با سروتایپ متفاوت شدت بیماری افزایش یافته و فرد به فرم‌های شدید دنگی شامل سندرم شوک دنگی و تب خونریزی‌دهنده دنگی مبتلا شود.

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انسیتو پاستور ایران، درباره علت وقوع این وضعیت گفت: علت این موضوع، نداشتن توانایی آنتی‌بادی‌های تولیدشده توسط عفونت اولیه در خنثی‌سازی موثر

سروتایپ متفاوت در عفونت ثانویه است.

صالح‌وزیری، ادامه داد: این آنتی‌بادی‌های غیرخنثی‌کننده که آنتی‌بادی‌های Heterotypic نیز نام دارند از طریق پدیده ADE (antibody dependent enhancement) باعث افزایش ورود ویروس به سلول‌های هدف و بنابراین افزایش تکثیر ویروس می‌شوند.

* راه غالب انتقال ویروس دانگ به انسان از طریق نیش پشه آئدس آلوده

وی، با بیان این‌که روش انتقال اصلی ویروس دانگ به انسان از طریق نیش پشه آلوده است، افزود: همپنین افراد آلوده در فاز وایرمیک (معمولاً ۲ روز پیش از بروز علائم تا ۱ هفته) می‌توانند ویروس را به پشه‌های غیرآلوده انتقال بدهند.

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انستیتو پاستور ایران، گفت: در موارد نادر انتقال ویروس دنگی از طریق انتقال خون و فرآورده‌های خونی، پیوند عضو و انتقال از مادر به جنین و نیدل استیک شدن گزارش شده است.

صالح‌وزیری، با بیان این‌که موارد علامت‌دار عفونت با ویروس دنگی به ۲ فرم تب دانگ (ملایم) و دانگ شدید (تب خونریزی‌دهنده دانگ و سندرم شوک دانگ) مشاهده می‌شوند، در ادامه درباره علائم و نشانه‌های بیماری چنین توضیح داد: تب بالا (۴۰ درجه سانتی‌گراد)، سردرد شدید، درد پشت چشم، دردهای عضلانی و مفاصل، حالت تهوع، استفراغ، راش‌های پوستی و درد پشت ساق پا از شایع‌ترین علائم تب دانگ است.

وی، تصریح کرد: علائم دنگی شدید اغلب پس از برطرف شدن تب ظاهر می‌شود و شامل موارد درد شدید شکم، استفراغ مداوم، تنفس سریع و پی در پی، خونریزی لثه یا بینی، خستگی، بی‌قراری، خون در استفراغ یا مدفوع، تشنگی زیاد، پوست رنگ پریده و سرد و احساس ضعف است.

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انستیتو پاستور ایران، خاطرنشان کرد: تاکنون با وجود تحقیقات فراوان در زمینه درمان تب دانگ، درمان اختصاصی ضدویروسی علیه این وجود ندارد و درمان‌ها همگی حمایتی هستند.

* ویروس دنگی حدود ۱۰۰۰ سال پیش از پریمات‌ها به پشه‌های ناقل و سپس به انسان‌ها انتقال یافته

صالح‌وزیری، درباره داشتن قابلیت پاندمی شدن بیماری نظیر کرونا، با بیان این‌که اگرچه تصور می‌شود ویروس دنگی بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ سال پیش از پریمات‌ها به پشه‌های ناقل و سپس به انسان‌ها انتقال یافته است، در ادامه خاطرنشان کرد: با این وجود نخستین طغیان ثبت‌شده این بیماری به سال ۱۷۷۹ و در کوبا بر می‌گردد.

وی، با بیان این‌که بر اساس برآوردها، سالانه ۴۰۰ میلیون نفر به ویروس دنگی آلوده و حدود ۱۰۰ میلیون نفر به بیماری تب دانگ مبتلا می‌شوند، گفت: در سال‌های اخیر به‌ویژه پس از پاندمی کووید-۱۹ به‌علت تضعیف سیستم‌های بهداشتی در کشورهای مختلف دنیا و گرم شدن دمای کره زمین، تغییرات اقلیمی و جهانی شدن (افزایش مسافرت‌ها و تجارت‌های بین‌المللی) نه تنها موارد بیماری در برخی کشورهای اندمیک به‌شدت افزایش یافته است، بلکه بیماری به نواحی جدید هم نظیر ایران گسترش یافته است.

* وقوع اپیدمی‌های انفجاری در صورت اندمیک شدن بیماری در یک کشور

عضو هیأت علمی آزمایشگاه مرجع کشوری انسیتو پاستور ایران، در ادامه تصریح کرد: پیش‌بینی دقیق در این‌باره با توجه به متغیرهای فراوان دشوار است، اما به احتمال زیاد گسترش پشه‌های ناقل و متعاقب آن انتشار ویروس به کشورهای جدید به‌علت گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی رخ می‌دهد. در صورتی که ویروس دانگ در یک کشور به‌صورت محلی منتشر و اندمیک شد هر چند سال یک بار اپیدمی‌های انفجاری بیماری رخ می‌دهد.

صالح‌وزیری، با بیان این‌که براساس تجارب موفق کشورهای نظیر سنگاپور، با استفاده از روش‌های کنترلی برپایه One health می‌توان تا حد زیادی مانع از بروز اپیدمی‌های گسترده می‌شود، اظهار امیدواری کرد استفاده از تجربه‌های کشورهای موفق در کنترل پشه‌های آئدس و بیماری‌های مرتبط با آن‌ها از جمله تب دانگ به‌طور جد در دستور کار وزارت بهداشت قرار گیرد.